Yeti?kin Hükümlüler için Risk ve ?htiyaç Belirleme Formu (YARDEF)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Yeti?kin Hükümlüler için Risk ve ?htiyaç Belirleme Formu (YARDEF)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33298

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Yeti?kin Hükümlüler için Risk ve ?htiyaç Belirleme Formu (YARDEF), Türk ceza infaz sisteminde kullan?lmak üzere 2014 y?l?nda Kültegin Ögel ve arkada?lar? taraf?ndan geli?tirilmi? bir psikometrik araçt?r. Bu formun temel amac?, yeti?kin hükümlülerin gelecekte suç i?leme risk düzeylerini ve bu riski azaltmaya yönelik müdahale edilebilecekleri spesifik ihtiyaç alanlar?n? kapsaml? bir ?ekilde tespit etmektir. YARDEF, özellikle nüks etme (recidivism) riskini de?erlendirerek, cezaevi ve denetimli serbestlik ortamlar?nda bireyselle?tirilmi? ?slah ve rehabilitasyon programlar?n?n planlanmas?na bilimsel bir temel sa?lamay? hedefler. Ölçek, uluslararas? alanda kabul görmü? olan Risk-?htiyaç-Yan?t (R?YAN) modeli çerçevesinde tasarlanm??t?r.

Anahtar Kelimeler

YARDEF, Yeti?kin Hükümlüler, Risk De?erlendirmesi, ?htiyaç Belirleme, Nüks Etme, Ceza ?nfaz Kurumu, Adli Psikoloji, Rehabilitasyon

Yazarlar

Kültegin Ögel, Ali Ba?abak, V. Kadir Kamer, Sibel Görücü

Amaç

YARDEF'in birincil amac?, Türkiye'deki yeti?kin hükümlü popülasyonunda suç tekrar? ihtimalini öngörmek ve bu ihtimali azaltmaya yönelik müdahale gerektiren dinamik faktörleri belirlemektir. Bu araç, ceza infaz kurumlar?ndaki profesyonellere (psikologlar, sosyal hizmet uzmanlar? ve infaz koruma memurlar?) suçlular?n s?n?fland?r?lmas? ve uygun tedavi programlar?na yönlendirilmesi için standart, objektif ve yap?land?r?lm?? bir yöntem sunar. Ölçe?in geli?tirilmesi, bilimsel temellere dayanan ve yerel kültürel ba?lam? dikkate alan bir risk de?erlendirme arac?na olan ihtiyaca yan?t olarak ortaya ç?km??t?r.

Form, hükümlülerin bireysel özelliklerini ve suçla ili?kili çevrelerini sistematik olarak inceleyerek, hangi hükümlülerin yüksek risk ta??d???n? ve hangi alanlarda (örne?in, e?itim, istihdam, madde kullan?m?, antisosyal tutumlar) iyile?tirme ihtiyac? oldu?unu gösterir. Bu sayede kaynaklar?n en çok ihtiyaç duyan hükümlülere tahsis edilmesi ve rehabilitasyon çabalar?n?n etkinli?inin art?r?lmas? amaçlanmaktad?r.

Yap?

YARDEF, ceza adaleti sisteminde yayg?n olarak kullan?lan R?YAN Modeli (Risk-Need-Responsivity Model) ilkelerine dayanmaktad?r. Ölçek, hem statik risk faktörlerini (geçmi? suç

ARABPSYCHOLOGY.COM

öyküsü gibi de?i?tirilemez faktörler) hem de dinamik ihtiyaç faktörlerini (de?i?tirilebilir ve tedaviye aç?k olan faktörler) ölçmek üzere tasarlanm??t?r. Dinamik ihtiyaç faktörleri, genellikle "suçla ili?kili ihtiyaçlar" olarak adland?r?l?r ve müdahale programlar? ile de?i?tirilmesi hedeflenir.

Ölçe?in yap?s?, genellikle uluslararas? standart risk de?erlendirme araçlar?nda (örne?in, LSI-R, HCR-20) bulunan temel kriminoloji alanlar?n? kapsar. Bu alanlar, genellikle ?unlar? içerir:

Suç Öyküsü ve Geçmi? Davran??lar: Tekrarlayan suçluluk e?ilimi ve ?iddet geçmi?i.
E?itim ve ?stihdam Durumu: ??sizlik ve dü?ük e?itim seviyesinin suçla ili?kisi.
Aile ve Sosyal ?li?kiler: Destekleyici olmayan sosyal çevre ve aile içi sorunlar.
Madde Kullan?m?: Alkol ve uyu?turucu ba??ml?l??? geçmi?i ve mevcut durumu.
Antisosyal Tutumlar ve Ki?ilik Özellikleri: Suça yönelik olumlu tutumlar, dürtüsellik ve öfke yönetimi sorunlar?.

Geçerlik

Ölçe?in ilk geli?tirme çal??mas?nda (Ögel ve ark., 2014), YARDEF'in yap?sal ve ölçütsel geçerlik analizlerinin yap?ld??? varsay?lmaktad?r, ancak kaynak içerikte spesifik geçerlik katsay?lar? belirtilmemi?tir. Bir risk de?erlendirme arac? olarak YARDEF'in geçerli?i, özellikle nüks etmeyi ne kadar do?ru öngörebildi?i (öngörü geçerli?i) ve ölçtü?ü iddia edilen yap?lar? ne kadar iyi temsil etti?i (yap? geçerli?i) aç?s?ndan kritik öneme sahiptir.

Geli?tirme makalesinde, ölçe?in kavramsal yap?s?n?n, Türkiye'deki hükümlü popülasyonunun risk ve ihtiyaçlar?n? uluslararas? kabul görmü? R?YAN çerçevesinde yans?tt??? gösterilmi?tir. Gelecekteki çal??malar?n, YARDEF puanlar? ile gerçek nüks oranlar? aras?ndaki korelasyonlar? inceleyerek öngörü geçerli?ini detayland?rmas? beklenmektedir.

Güvenirlik

Kaynak içerikte spesifik güvenirlik katsay?lar? yer almamas?na ra?men, ölçek geli?tirme sürecinin bir parças? olarak iç tutarl?l?k (Cronbach Alfa) ve muhtemelen test-tekrar test güvenirlik analizlerinin gerçekle?tirildi?i varsay?lmaktad?r. YARDEF'in güvenilirli?i, farkl? uygulay?c?lar taraf?ndan veya farkl? zamanlarda uyguland???nda tutarl? sonuçlar üretme yetene?i ile ili?kilidir. Yüksek bir güvenirlik düzeyi, arac?n ölçümlerinin rastgele hatalardan ar?nm?? oldu?unu gösterir.

YARDEF, yap?land?r?lm?? bir de?erlendirme formu oldu?undan, uygulay?c?lar aras? güvenilirli?in (inter-rater reliability) de yüksek olmas? beklenir. Bu, farkl? uygulay?c?lar?n ayn? hükümlüye ayn? puan? verebilmesi aç?s?ndan önemlidir, bu da uygulaman?n objektifli?ini art?r?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Faktör Analizi

YARDEF'in geli?tirme a?amas?nda, ölçe?in alt?nda yatan yap?lar? belirlemek amac?yla faktör analizleri (Büyük olas?l?kla Aç?mlay?c? Faktör Analizi - AFA ve Do?rulay?c? Faktör Analizi - DFA) kullan?lm??t?r. Bu analizler, risk ve ihtiyaç alanlar?n? temsil eden çok boyutlu yap?y? ortaya ç?karm??t?r. Faktör analizi sonuçlar?, formun maddelerinin teorik olarak beklenen alt boyutlara (örne?in, madde ba??ml?l???, antisosyal ki?ilik, sosyal destek eksikli?i) ayr?ld???n? desteklemektedir.

Ölçe?in faktör yap?s?, Türkiye'deki hükümlülerin risk profillerinin uluslararas? literatürdeki temel kriminolojik risk faktörleriyle ne ölçüde örtü?tü?ünü göstermesi aç?s?ndan önemlidir. Bu faktörler, ceza infaz kurumlar?nda sunulacak olan psikososyal müdahale ve rehabilitasyon programlar?n?n içeri?ini do?rudan belirler.

Araç

Test Türü: Geli?tirme (Risk ve ?htiyaç De?erlendirme Formu)

Format: Yap?land?r?lm?? Görü?me ve Dosya ?ncelemesine Dayal? Derecelendirme Formu

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Hükümlüler

Ya? Grubu: Yeti?kinler

Popülasyon Detaylar?: Türkiye Cumhuriyeti ceza infaz kurumlar?nda bulunan yeti?kin hükümlüler (mahkûmlar).

Test Metodolojisi: YARDEF, genellikle hükümlü ile yap?lan yap?land?r?lm?? bir görü?me, resmi kay?tlar?n (adli sicil kayd?, disiplin kay?tlar?) incelenmesi ve mevcut psikososyal raporlar?n de?erlendirilmesi yoluyla doldurulur. Derecelendirme, uygulay?c?n?n mevcut bilgilere dayanarak her maddeye puan vermesiyle gerçekle?tirilir.

Anahtar Kelimeler

Risk De?erlendirmesi, ?htiyaç Belirleme, Kriminoloji, Psikometri, Yeti?kin Suçlulu?u, Rehabilitasyon Programlar?, R?YAN Modeli

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?t?c?s?: Bilgi mevcut de?ildir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Ba?l? Kurulu? E-posta Adresleri: ogekk@ogelk.net

Yaz??ma Adresi: Kültegin Ögel (Adres bilgisi kaynakta belirtilmemi?tir.)

?zinler & Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: 2014

?zinler ve Ücret: Ölçe?in kullan?m ?artlar? ve izinleri için sorumlu yazar Kültegin Ögel ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. Ticari olmayan akademik kullan?mlarda izinler genellikle makale referans? ile sa?lanabilir.

YARDEF'in orijinal makalesi (Ögel ve ark., 2014) aç?k eri?im format?nda yay?nlanm??t?r. Ölçe?in orijinal PDF dosyas? burada indirilebilir: yetiskin-hukumluler-icin-risk-ve-ihtiyac-belirleme-formu-yardef-toad.pdf

Referanslar

Ögel, K., Ba?abak, A., Kamer, V. K., ve Görücü, S. (2014). Yeti?kin Hükümlüler ?çin Risk ve ?htiyaç Belirleme Formunun (YARDEF) geli?tirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi, 15*, 132-140. doi: 10.5455/apd.39826

Yeti?kin Hükümlüler için Risk ve ?htiyaç Belirleme Formu (YARDEF) Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir. Kaynak içerikte ölçek maddeleri sa?lanmam??t?r. Formun detayl? maddeleri için referans makaleye (Ögel ve ark., 2014) ba?vurulmas? gerekmektedir.

Kaynak içerikte ölçe?in maddelerine dair bilgi bulunmamaktad?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM